

Stalinský Systém v strednej a východnej Európe. Formovanie sovietskeho bloku

L. Ivanová, Z. Marušinová, V. Mihaliková,
Ľ. Stanková, T. Vaľková 3.C

Obsah

- [Obnova ZSSR](#)
- [Kampaň za „ideologickú očistu vedy a kultúry”](#)
- [Nárazníkové pásmo](#)
- [Sovietsky postup v jeho záujmovej sfére](#)
- [Formovanie ľudovodemokratických krajín](#)
- [Prípad Fínsko](#)
- [Degradácia ľudových demokracií na satelity](#)
- [Mocenské zmeny v ZSSR](#)
- [Kríza v satelitoch](#)

Obnova ZSSR

- Rast priemyselnej výroby, pomalé obnovovanie poľnohospodárstva
- Stalin odmietal návrat k NEP-u → zdôrazňoval prevahu sovietskeho systému nad kapitalizmom
- Upevnenie diktatúry
- Nové čistky
- Systém mocenskej rovnováhy - neustále zmeny v obsadení funkcií

Kampaň za „ideologickú očistu vedy a kultúry”

- Na čele: Andrej Ždanov
- Cieľ: izolovať krajinu od okolitého sveta → ZSSR nesmie mať možnosť porovnávať sa s okolitým svetom
- Obrovské škody → vedecké disciplíny boli rozdelené na „pravé“ a „buržoázne pavy“ → zastavený výskum v najperspektívnejších vedeckých odvetviach (sociológia, genetika, kybernetika)
- Izolovanie kultúrneho života sa viedlo pod heslom boja proti kozmopolitizmu

Nárazníkové pásmo ZSSR

- ZSSR obsadil počas vojny veľkú časť strednej a juhovýchodnej Európy
- Krajiny oslobodené armádou ZSSR mali právo na slobodné rozhodnutie o forme svojej vlády, ale nemohli byť voči ZSSR vojensky zaujaté → tieto krajiny tvorili nárazníkové pásmo medzi Sovietskym zväzom a Európou

Sovietsky postup v jeho záujmovej sfére

- krajiny nárazníkového pásma prispôsobujú politiku záujmom ZSSR
- povojnová atmosféra, ľavicový posun v každej európskej spoločnosti
- zavádzanie pozemkových reforiem, vyvlastňovanie veľkých majetkov
- hlavný sprostredkovatelia= domáce komunistické strany
- slabšie krajiny poslušnejšie (Poľsko, Maďarsko, Rumunsko)
- prispôbili sa aj silné strany (Česko-Slovensko, Bulharsko)
- juhoslovanskí komunisti- najvernejší spojenci ZSSR

Formovanie ľudovodemokratických krajín

- kombinácia propagandy a nevyberaných tlakov, zabezpečil KS významný podiel na politickej moci
- komunisti=rozhodujúce mocenské pozície
- diskreditácia politických strán
- príklad Rumunska (násilným sovietskym zásahom padlo niekoľko vlád(8/44-46)
- odstraňovanie politických strán= salámová taktika
- 1947-1948 procesy v krajinách sovietskej záujmovej sféry
- = “sociálnodemokratická revolúcia”, “ľudové demokracie”
- v skutočnosti komunistická diktatúra sovietskeho typu

Prípado Fínsko

- plán prebudovania Štátu na komunistickú diktatúru nevyšiel
- porazený Štát, sovietsky protektorát
- komunisti sa nedokázali presadiť
- Moskva zabezpečila zahraničnopolitickú lojalitu= bezvýhradná
- vývoj autonómny

Degradácia ľudových demokracií na satelity

- prerobenie ovládaných krajín na krajiny sovietskeho typu → sovietsky blok, riadený a kontrolovaný ZSSR
- vzniklo Informačné byro komunistických a robotníckych strán - koordinácia činností komunistov
- roztržka s Juhosláviou → 1. vlna politických procesov (opozícia, radoví občania trestaní) + tvrdé perzekúcie pre cirkev
- 2. vlna tzv. vyberania komunistických vodcov - Stalin si ich vyberal ľubovoľne

Hospodársky vývoj

- sovietizácia hospodárstva: znárodňovanie súkr. vlastníctva, výstavba ťažkého priemyslu, národno-hospodárske plány - päťročnice
- monolitný model hosp. vývoja v každej krajine
- krajina by mala byť ekonomicky sebestačná a mala by zbrojiť
- 1949 - Rada vzájomnej pomoci - koordinácia, urýchlenie ekonomického rozvoja krajín soviet. bloku
- nové direktívne riadenie spôsobilo búrlivý rast ekonomiky a rozvoj ťažkého priemyslu
- zač. 50. roky - kolektivizácia podľa sovietskej predlohy
- prispôbenie kultúrneho života, vzdelávanie pre deti najnižších vrstiev

Mocenské zmeny v ZSSR

- Tvrdý mocenský boj - vražda Lavrentija Beriju
- Nikita Chruščov - nový predstaviteľ ÚV KS
- Prechod zo samovlády J.V.S na vládu oligarchie
- Február/1956 - XX. zjazd KSSZ - 1. odsúdenie kultu Stalinovej osobnosti
- “doba odmäku”
- 1957 - vypustenie 1. umelej družice

- vyhlásil **mierové spolužitie s kapitalistickými štátmi**
- rozširovanie obrábanej pôdy
- začiatok 60. rokov - potraviny na prídel
- 14.10.1964 - odvolanie Chruščova → **Leonid Brežnev**

Kríza v satelitoch - ťažkosti s destalinizáciou

- problémy s destalinizáciou = kríza
- 1953- Vlna štrajkov v ČSR proti menovej reforme
- 1953- robotnícke povstanie v NDR - potlačené tankmi
- 1956- nepokoje v Poľsku a Maďarsku

Kríza v satelitoch - Poľsko

- kríza po Chruščovových priznaniach
- 06.1956- Ozbrojené povstanie v Poznani
- zmena vo vedení - pocit demokratizácie a lepší vzťah Štát - cirkev
- koniec poľskej kolektivizácie
- (možnosť súkromného podnikania, rozpad družstiev)

Kríza v satelitoch - Maďarsko

- problémy s destalinizáciou
- symboly stal. teroru: Matyás Rákosi a Ernő Gerő
- nespokojnosť ľudu- radikalizácia
- 10.1956- Protikomunistická revolúcia
- maď. vláda (Imre Nagy) sa chcela usilovať o pluralitnú demokraciu
- útok sovietskych tankov na Budapešť

Násilné riešenie kríz viedlo k prehĺbeniu sovielizácie a navonok sa režim stabilizoval.

„Ludové demokracie“ (socialistické štáty) po 2. svetovej vojne okrem ZSSR

	povojnový štatút	prítomnosť sov. armády koncom vojny	členstvo v	
			RVHP	Varš. zmluve
Albánsko	„víťaz“	nie	do 1961	do r. 1962
Bulharsko	porazené – činnosť SKK	áno	áno	áno
Česko-Slovensko	víťaz	áno	áno	áno
Juhoslávia	víťaz	áno	od r. 1964	nie
Maďarsko	porazené – činnosť SKK	áno	áno	áno
NDR	sektor porazeného Nemecka	áno	od r. 1950	áno
Poľsko	víťaz	áno	áno	áno
Rumunsko	porazené – činnosť SKK	áno	áno	áno

Zdroje

- *n.ch*
- *Chruščov*
- *povstanie v NDR*
- *madarské povstanie*
- *Dejepis - Svetové dejiny pre 3. ročník*
- *<https://lnk.sk/dvG5>*

Ďakujeme za
pozornost'